

1.- Bilûmum Kütüphanelerin ihtiva ettiği yazmaların adedi:

<u>Kütüphanenin adı</u>	<u>Yazma</u>	<u>Basma</u>	<u>Yekûn</u>
- Umumî Kütüphane	8029	27976	36767
- Ayasofya	5216	627	6244
- Atıf ef.	2693	904	4133
- Fatih	2908	6237	9070
- Hacı Selim ağa	3211	2169	6518
- Hüsrev paşa	1437	2007	3973
- Murad molla	6900	4663	10608
- Millet	11887	14423	27377
- Nuruosmaniye	5233	1318	6777
- Ragıp paşa	1775	2179	4336
- Köprülü	2520	1167	4087
- Veliddin ef.	2327	1845	4874
- Süleymaniye.	<u>26441</u>	<u>12967</u>	<u>34295</u>
	80577	78482	159059

İstanbul Kütüphanelerine
dair olan rapor: 3. Şubat 1936
İstanbul:

T. C.

İSTANBUL MÜZELERİ
GENEL DİREKTÖRLÜĞÜ

Ö.

G.

Suret

Özet :

Yüce Kültür Bakanlığına

İstanbul Kitapsaraylarındaki kitapların durumlarının incelenmesi ve gerekli çarelerin bildirilmesi hakkındaki 19/12/1935 tarih ve 91691 sayılı buyrukları üzerine Komisyonumuz Kitapsaraylarını gezerek yerlerinde incelemiş, kütüphanecilerle görüşerek aşağıda arz edilecek sonuçlara varılmıştır.

Kitapsaraylarında Kitap sayısı

1.- İstanbul Kitapsaraylarında bulunan (30.000) adedi yazma (78.000) kadari basma olmak üzere (159.000) kitap vardır ki müfredatı şunlardır:

<u>Kütüphanenin adı</u>	<u>Yazma</u>	<u>Basma</u>	<u>Yekün</u>
Umumi Kütüphane	8029	27976	36767
Ayasofya	5216	627	6244
Atıf Ef.	2693	904	4133
Fatih	2908	6237	9070
Hacı Selim ağa	3211	2169	6513
Hüsrev paşa	1437	2007	3973
Murad Molla	6900	4663	10608
Millet	11887	14423	27377
Nuruosmaniye	5233	1318	6777
Ragıp paşa	1775	2179	4336
Köprülü	2520	1167	4087
Veliddin Ef.	2327	1845	4374
Süleymaniye	26441	12967	34295
	<u>80577</u>	<u>78482</u>	<u>159059</u>

İSTANBUL MÜZELERİ

GENEL DİREKTÖRLÜĞÜ

Ö.

G.

Özet :

Kitapsaraylarının Bina Durumları

2.- Yukarıda isimleri ve havi oldukları kitap sayısı yazılı Kitapsaraylar buldukları binalara göre ikiye ayrılabilir.

a.- Kütüphane olarak yapılan binalar

Bu kısım binalar hava almak, rutubetten, hatta yangından korumak gibi kaygularla yapılmış olmakla beraber dolap kapaklarına da cam yerine tel geçirilmiş bulunduğundan bunların içinde bulunan kitapların durumları nisbeten iyicedir. Yazık ki bazı kütüphanelerde dolap kapaklarındaki teller bilâhara kısmen cama tahvil edilmiştir.

b.- Başka maksatlarla yapılarak sonradan Kütüphane haline gelen binalar

Bu kısım Kitapsaraylarının başında Süleymaniye ve Millet Kütüphaneleri gelir. Umum İstanbul kütüphanelerindeki kitapların üçte birinden fazla kitabı havi bulunan bu iki Kütüphanenin gerek bina ve gerek dolap itibarıyla durumları diğerlerine nisbetle daha fenadır. Çünkü bu binalar bodrum üzerine yapılmamış olduğu gibi tek pencereyi ufak odaları da güneş görmez bir halde ve rutubetlidir. Bu küçük odaların ortasına yaptırılmış olan kocaman dört köşe ve camlı dolaplar da hiç fennî değildir.

3.- İdare şekli itibarıyla bunlardan ayrılan kısmen mütevellî yedile idare olunan kütüphaneler filhalkı Komisyonumuzca bu defa ziyaret edilmemiş ise de durumları yukarı kütüphanelerden farksızdır.

Kitapsaraylarda Kitap Durumları

4.- İstanbul Kitapsaraylarında bulunan yazmaların yüzde ellisi kadarına kart doğduğu fakat yüzde onunun gerek kâğıt, gerek kap itibarıyla fazla tahribe uğradığı in-

Özet :

celene sonucunda anlaşılmıştır ki bu fazla tahrip ekseriyetle vaktile bir müddet kapalı kalmış, yahut kitapları sandıklar içinde saklanmış Kütüphanelerde görülmüştür.

Alınması Gerekli Çareler

5.- Bilindiği veçhile haşerat senede iki defa yumurtalarını yaşamak için en müsait bulduğu kâğıtlar veya ciltler arasına bırakır. Binaenaleyh kütüphanelerin şimdiki bina durumlarına nazaran alınması lâzım gelen çarelerden birincisi toza karşı tedbir almaktır. Bir çok kütüphanelerde yerler delik deşik hasırlarla örtülü ve yahut halılarla kaplıdır. Bunlar kaldırılmalı ve her halde mantarlı mağamba kaplattırılmalıdır.

Temizlik esnasında hiç bir suretle tozun kalkmamasına ve kitapların arasına girmemesine dikkat edilmelidir. Bunun temini için büyük kütüphanelere bir elektrik toz emme makinesinin alınması gereklidir.

6.- Haşeratin imhası için teknil kitapları tebhirden geçirmek zarureti vardır. Fakat bunun yapılma şekli kitapsaraylarının yukarıda ikinci maddede a ve b fıkralarında gösterilen bina durumlarına bağlıdır. Şöyle ki: Süleymaniye ve Millet Kütüphanelerinde tebhir işine başlamadan evvel bir odada bulunan teknil kitaplar başka bir yere taşınarak odada dolaplardan başka eşya bırakılmayacaktır.

Bu suretle boşaltılan, içi ve dolapları tamamen temizlenen odanın pencere ve kapısının hava almayacak bir surette kapatılma tertibatı hazırlandıktan sonra odanın ortasında bir liğen içinde toprak bir kap içinde odanın beher metre mik'abına nazaran 150 gram hesabile kükürt yakılacaktır.

İSTANBUL MÜZELERİ

GENEL DİREKTÖRLÜĞÜ

Ö.

G.

Özet :

Kükürdün yandığı saat zarfında kapı ve pencerelerin tek-
nil menfezleri kapatılmış olacaktır. Bu müddetin sonunda
kapı açılarak kükürdün boğucu kokusu çıkarılarak içeri
girilecek bir hale geldiği zaman pencere dahi açılarak
oda iki saat hava coreyanına bırakılacaktır. Bu suretle
odanın bilhassa tahta akşamında ve dolaplarda bulunan
haşerat imha edilmiş olacaktır.

Dundan sonra odanın kitapları serbest olarak raflara
konacak ve bittabi bu suretle raflar hepsini almayo-
cağından artanlar muvakkat masa ve rafla üzerine dizi-
lerek odanın üç dört yerine kaplar içinde beher metre
mik'abına 250 gram isabet etmek şartile sülfür dö kar-
bon konacaktır. Yine kükürt ameliyesinde olduğu gibi o-
danın kapı ve penceresi hava almayacak tertibat ile ka-
patılacaktır. On beş gün kapalı kalacak olan oda yine
sülfür dö karbonun boğucu tesirinden sakınılarak (burun
gazi müthiş sendir ve iştiale müsteittir) açılacak ve
havalandırılacak ve kitaplar yerine istif olunacaktır.
Her oda içindeki kitaplar bu suretle temizlenecektir.
Diğer Kütüphanelerde bu temizleme iyi krokisi bitişik
olan tobnir dolapları yaptırılması gereklidir. İçi çin-
kolu, kapak etrafı lâstikli olan bu dolaplara kitaplar
serbestçe konacak kezalik yukarıda sözü geçen nisbette
sülfür dö karbon konarak on beş gün bu hal üzere bırakı-
lacaktır. Yine dolap aynı ihtimam ve suretle açılarak ki-
taplar temizlenmiş dolaplara konulacak bittabi kitaplar
bitinceye kadar aneliyat tekrar edilecektir. Yalnız te-
mizlenmiş kitaplar kurulu kitap raflarına konulacak,
bunların değıştirilmesi zarureti vardır.

- 7.- Bu şekilde haşeratin imhası için ikisi Kütüphaneci Umu-
miye ait olmak üzere on dört dolaba ihtiyaç vardır.
Bir iki kütüphanede bu dolaplara müsait yer olmadığın-
dan en müsait bir yere yerleştirilebilmek üzere hususi

İSTANBUL MÜZELERİ

GENEL DİREKTÖRLÜĞÜ

Ö.....

C.....

Özet :

eb'at verilmek zarureti vardır.

- 8.- Elektrik süpürgesi ile yerlere konulacak musambalar hariç olmak üzere tebhir ameliyatı için 14 dolap, ocza, lifgen, çanak ve emsali malzemenin asgarî (2000) lira kadar tahsisat ile temini kabil olabilecektir.
- 9.- Bu husus onaylı görülerek lâzım gelen tahsisat verildiği takdirde temizlenme işini etraflı birsurette göstermek bir tehlike ve kazaya meydan kalmamak üzere Müzeler kimyageri tarafından hazırlanacak talimatname Kültür Direktörlüğünce Kütüphanelere tebliğ edilecek, lüzuma göre kütüphaneciler tatbikat esnasında yine kimyagerlikten izahat alabileceklerdir.
- 10.- Cildi veya kâğıtları fazla tahribata uğramış kitaplar temizlendikten sonra kitabın yaşaması yapraklarının kaybedilmemesi için erbab mücellitler tarafından hemen tamir ettirilmesi pek gerekli olduğundan bunun usul ittihazı ve ona göre tahsisat temini zaruridir.
- 11.- Evvelce Kütüphanelerden müzelik kitaplar alınmış ise de bu defa inceleme esnasında gerek yazı, tezhip ve cilt yönünden pek değerli eserlere tesadif edilmiştir. Bilhassa bunların ekseriyeti okuyucusu olmayan Kelâmî Kadim ve emsalidir.

Bunların Müzelere verilmesi hem müze koleksiyonlarının tekemmülünü ve bu değerli eserlerin daha iyi muhafazalarını mücip olacağı gibi Kitapsaraylarının kısmen olsun yüklerini hafifletmiş olacağına kani olan Hey'etimiz bu noktayı da bildirmeyi ödev bilir.

Sonuç

Kitap sayısına, Kütüphanecilerin gösterecekleri kabiliyete göre bu temizleme işi her kütüphanede asgarî bir iki sene sürecektir. Maalesef bunun cezri ve kat'î bir tedbir olmadığını ve olamayacağını bildirmeyi komisyonumuz vicdanî bir borç bilir.

İSTANBUL MÜZELERİ

GENEL DİREKTÖRLÜĞÜ

Ö.....

C.....

Özet :

Çünkü Kütüphane binalarının bir kısmı yukarıda arz-
zolu olduğu ve hile rutubetli, hava ve güneş almaz bir hal-
dedir.

İşte bu gayri müsait şartlara gayri fennî ve eski
dolaplar inzinam edince her hangi bir sebeple bir haşero-
nin kütüphaneye girmesi denen çoğalmasında mücip olabilecektir.

Kezalik bu gayri müsait ve dağınık yerlerde mütefer-
rik bir halde bulunan kitapların amelî bir surette tasnifi
ve fişlerinin yapılması, lâyük olduğu bir inzibat altına
alınmasına da imkân olmadığı aşikârdır. Binaenaleyh bu kütü-
phanelerin bilhassa Üniversiteye yakın muazzam bir bina-
da toplanması en yerinde ve kat'î bir çare olacaktır.

Temizleme işi her halde yapılmakla beraber böyle ge-
nel ve ulu bir kitapsarayın tesisi yüksek orunlarınızda da
onaylı görüldüğü takdirde Komisyonumuz bu hususta dahi Yü-
ce Bakanlık bütçesine büyük bir yük olmamak üzere incele-
mede bulunmak üzere buyruklarını beklediğini saygılarıyla
arzeder.

Aziz oğru . Tahsin öz . İsmail

Fevzi (mf md yerine) Selim Nuzhet

Tehmi . Nurettin

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtı

Aziz Ogan Koleksiyonu

OGNIST0101103